

Collegial = Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 8.

Den 24 Februar 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

Længe har Cancelliet ønsket, at der, i rolige Tider, kunde lægges en fast Plan for Quarantaine = Væsenet, hvilken strax uden Hindring kunde iværksættes til at møde Faren, naar nogen virkelig fulde fremstaae. Da nu General - Adjutant Løwenhorn, efter Toldkammerets Forlangende, har paataget sig, i Forretninger Havne = væsenet m. m. vedkommende, i tilstundende Foraår at rejse til visse Steder i Jylland, og han, som Medlem af den her værende Quarantaine - Commission, er bekendt med dens Meninger, saa frembydes derved en god Lejlighed til, hensigtsmæssigen at faae det Locale undersøgt paa de vigtigste Steder i Landet, hvor, i paakommende Tilfælde, Quarantaine - Forsigtigheder blive meest nødvendige. Cancelliet har derfor, under 6 d. M. anmodet bemældte General - Adj. Løwenhorn om at paatage sig denne Undersøgelse, og dertil bemyndiget ham, samt foranstaltet, at enhver forekommende Øvrighed og

Em

Embedsmand meddele ham de Oplysninger, som han til Hensigtens Opnaaelse maatte behøve og begjere; og skulle Quarantaine-Commissionerne i Stæderne med ham sammentræde for at overlægge og foreslaae, hvad paa et hvert Sted bliver at iagttage i paa kommende Tilfælde, saavel til mistænkelige Skibes Undersøgelse, som til at forebygge ulovlig og farlig Communication.

I Anledning af de ved Administrator Quist's Død ledigblevne Poster ved det danske Manufactur-Handels Institut, har Hs. Majestæt under 9 d. M. befalet: at der, ved Besættelsen af den ledige Plads i Administrationen, tillige skal tages Hensyn paa en saadan Forandring i Bestyrelsen af forommældte Handels-Institut, at de for Handelens Drift fra Tid til anden givne allerhøjeste Forskrifters og Instructioners Eftrelevelse blive underkastet en nøjere daglig Control, end hidindtil har kunnet finde Sted under Directionens maanedlige Forsamlinger, og at Medlemmerne af Administrationen, under hvis Bestemmelse og Responsabilitæt Crediters Devisgelse og Vahre-Bestillinger henhøre, ikke for Fremtiden maa lade drive Fabriker for egen Regning, eller deeltage i Fabrik-Interessentskaber, der staae i nogen Forbindelse med Institutet.

I Overensstemmelse med disse Grundsætninger, er det under samme Dato fastsat, at Administrator Musmann

Mann maa udgaae af Administrationen og entlediges fra Forretningernes daglige Detail, for at indtræde i Directionen, og paatage sig en daglig tilstedeværende Directeurs Opsigt og Control med de kongl. Instructioners nøjeste Efterlevelse i Handelens Drift og Forretningernes daglige Gang, samt at den tredje Administrator, Consul Brown skal optræde i Administrationen. Ligesaa er den ved det forrige kongl. Bomulds Manufactur forhen værende Administrator og Bogholder, Borger-Capitain C. Møngs, udnævnt til Administrator ved ovennævnte Manufactur-Handel, og Assistenten J. Germansen til Bogholder. Fremdeles er Lager-Betjenten Sindrup indtil videre befuldmægtiget til Pakhuus-Forvalter ved meerbemeldte Handels Institut.

Angaaende Planen for Manufactur-Handelens tilkommende Drift, og de ved den Lejlighed af Hs. Majestæt fastsatte nærmere Bestemmelser i de hidindtil gjældende Instructioner, kan forventes Efterretning.

Da der paa adskillige Steder i Nigerné har yttret sig Snive blandt Hestene, har Cancelliet, efterat have indhentet vedkommende Sagkyndiges Betænkning, ved ethvert slikt mødende og indberettet Tilfælde paa det Alvorligste stræbt at standse dette overhaandtagende, og for Agerbruget, altsaa for Landmandens Belskæd, saa særdeles farlige Onde. Det Seneste, som i denne Sager foranstaltet, ffete i Anledning af en indkommen Beretning

ning om skivede Heste paa endeel Steder i Sjælland, under Frederiksborg, Hirschholms, Cronborg og Trygsgewelde Amter, hvor Professor Wiborg, som af Cancelliet, under 19 Oct. f. A., blev anmodet om at foranstalte det Fornødne, efter sin indsendte Forklaring vel haaber at have udryddet Smitten, uden at lade dræbe nogen Hest, som ikke var smittet; men har dog, til desto større Sikkerhed, foreslaaet, at Hestene hos Poul Madssen i Mielse, hos Jørgen Nielsen i Damstrup, hos Niels Pedersen i Brøndsholm og Peder Halvorsen i Karleboe maanedligen maatte synes, indtil de bleve satte paa Græs. Dette er ogsaa, ved Cancellie-Skrivelse af 10 d. M. til Vedkommende, foranstaltet, hvilket Udgifterne saa meget mere have troet sig pligtige, at anmelde, som det muligt kunde tjene Rejsende i disse Egne som et Bink, i Henseende til deres Heste at iagttage de Fornødne Forsigtighedsregler.

Garnisonen i Rendsborg har hidtil savnet en Lære-Anstalt i de til det militaire Fag henhørende nødvendige Videnskaber. For at afhjælpe denne Mangel har Hs. Majest., under 16 Febr. d. A., ved Resolution paa Generalitets- og Commissariats-Collegii Forestilling, fundet for godt, at oprette et Institut i Rendsborg, hvor Underviisning skal gives i Mathematik, Charte-Tegning, Opmaaling m. m.; at betro Over-Opsynet derover til den commanderende Ingenieur-Major i Hertugdømm.

dømmene, General-Major E. F. von Peymann; og at bestikke Prem.-Lieut. von Mollwik af det kongl. Artillerie Corps til Lærer ved samme, samt derhos at anordne, at enhver Officier af Garnisonen maa have fri Adgang til at bivaane Forelæsningerne; men at i Erdeleshed et vist Antal unge Officierer af de der liggende Regimentter, og samtlige ved Regimentterne paa Advantage staaende Under-Officierer, som ville vente at avancere til Officierer, skulle tilholdes at frequentere Institutet, og lade sig undervise i de Videnskaber, som der læres, ligesom ogsaa, at de sidstbenævnte skulle være pligtige, efter fuldendt Cursus, at affægge skriftlige Prøver paa den Fremgang, de deri have gjort; hvilke Prøver derefter til Generalitets- og Commissariats-Collegium skulle indsendes.

Ved Rescript af 3 Dec. 1784 blev Oprettelsen af et ordentligt Bognmandslaug i Helsingør befalet, hvilket Laug skal bestaae af 16 Bognmænd; og bemyndiger ovennævnte Rescript Magistraten, til Bognmand at ansætte de Borgere, som kunde ansees Formuende dertil, hvilke til deres Næringsdrift behøvede Heste og havde Jorder, men ej godvilligen mældte sig til Intrædelse i Lauget; og maa, i Følge bemældte Rescript, Ingen udgaae af Lauget, uden dertil at have erholdet udtrykkelig Tilladelse. Da denne Naade til Bognmandslaugets Organisation, efter de af Kjøbmand Velsfour fore-

foredragne Omstændigheder, og den hellsingørke Magistrats derover indhentede Erklæring, er ham, og dem, der med ham ere i lige Tilfælde, ikke til liden Byrde, for hvilken han ansøgte om aldeles Fritagelse, saa har Cancelliet, skjønt det ej kunde tilstaae saadan Fritagelse, dog ved Skrivelse af 17 d. M. til Stiftamtmanden over Sjælands Stift, fastsat, at den Mand, som i fire Aar har baaret denne Byrde, og ønsker sig derfor fritagen, skal have Tilladelse, at udgaae af Lauget, hvori en Anden af lige Vilkaar da igjen skal indtræde; og skal stedse saaledes forholdes, indtil Bognmandsforsælen har truffet Alle, der ere i de Tilfælde, hvilke Rescriptet af 3 Dec. 1784 forudsætter, hvorefter begyndes forfra igjen.

Ved Rescript af 23 d. M. til det juridiske Facultet ved Kjøbenhavns Universitet har Hs. Majest., paa Grund af et fra Academiets Patron, Hs. Durchl. Hertugen af Augustenborg, indkommet Forslag angaaende Indretningen af den forestaaende Concurrs til det, ved forrige Adjunct Hurtigkarls Udnævnelse til Professor juris, ledigblevne Notariat ved bemældte Facultet, befalet:

- 1) at der, i Betragtning af det formodentligen betydelige Antal Concurrenter, og Censorernes indskrænkede Tid, kun maae holdes fem Forelæsninger, nemlig tvende over Materier af Natur- og Folkeretten, tvende

tvende over Fædrenelandets Lovkyndighed, og een over den romerske Ret;

2) at det maa være Censorerne overladt, at bestemme, i hvilken Orden disse Forelæsninger skulle holdes, til hvilken Tid, og hvor mange paa een Dag;

3) at Censorerne i deres Recension over Forelæsningerne skulle tage Hensyn til Kundskabernes Grundighed, Foredragets Orden og Tydelighed og Sprogets Reenhed, samt at denne Recension senest i Maj Maanedes Begyndelse skal indsendes til Patronen for Kjøbenhavns Universitet, og at Voteringsmaaden skal overlades Censorernes nærmere Forening, ligesom det og skal staae dem frit, enten at indsende et fælleds Botum, eller hver sit, særskilt fra de øvrige;

4) at til Censorer ved denne Concurrs skulle udnævnes: Conferenceraad og Højesterets-Assessor Treskov, Conferenceraad og Rentekammer-Deputeret Colbiørnsen, Politimester i Kjøbenhavn, Prof. Cold, og samt lige det juridiske Facultets Professorer. — Om alt det Foranstøt have, under samme Dato, Conferenceraaderne Treskov og Colbiørnsen, samt Politimester Cold, for saavldt dem vedkommer, ogsaa erholdt fornøden kongelig Befaling.

Lovgivning.

Under 23 d. M. har Hs. Majest. underskrevet Højesterets Ordenen for 1798, der bestemmer den Følge,

ge, i hvilken de til denne Ret indstevnte Sager skulle foretages og bedømmes. Af de 359 Sager, hvilke bemældte Orden indeholder, ere de 114 overblevne fra forrige Aar, og de øvrige 245 til dette Aars Højesteret indstevnte.

Justitsfog.

Efterat der i nogen Tid havde været Misforstaaelse imellem Bonden Erik Torgersen Støvren, af Ullensager Præstegjæld i Aggershuus Stift, og hans Hustru, Guri Guldbrandsdatter, som under Sagen er bortdød, sendte denne Bud til Hans Henriksen Onsrud, som ved sin Ankomst traf Eriks Daglejer, Landværn af det oplandske Infanterie-Regiment, Engelbreth Rasmussen, der ligeledes efter Guri Guldbrandsdatters Anmodning havde indfundet sig for, i Samsund med Hans Henriksen, at slaae Arme og Been itu paa Erik, ligemeget, sagde hun, om han creperede deraf. Da bemældte Erik havde lagt sig, og han, efterat Konen havde banket paa Døren, lukkede op, greb Hans Henriksen ham i Øret, trak ham ud paa Gaarden, stødte ham til Jorden, satte sig tværs over ham, og slog ham med Næverne i Hovedet. Imidlertid kom Engelbreth, forklædt, for at være ukjendelig, i Kvindedragt tilløbende med en Manglestok, som Guri havde givet ham, og slog Erik dermed paa Benene, Ryggen og i Hovedet. Erik blev derpaa liggende som død

død paa Gaarden; men da han efter omtrent en halv Times Forløb kom til sig selv igjen, og forlod Gaarden med Trusel, at komme sine Angribere ihu, ledte de ham op, og, da de havde fundet ham, liggende paa Gulvet i sit Tørkehuis, slog Engelbreth Rasmussen ham atter med Manglestokken; og da Hans Henriksen Onsrud hørte hans Skrig, brækkede Sidstnevnte, en Gjerdestav, og slog ham dermed over Benene. Han bad, de vilde spare hans Liv; men Hans Onsrud greb ham atter i Ørene, stødte ham et Par Gange mod Væggen, og spændte ham over Benene. Derefter tog Engelbreth et stort Bedtræ, og stødte Erik dermed, saa han snorfe-
kede, og gav en usædvanlig Lyd fra sig.

Da bemældte Erik Torgersen Støvren et Par Timer derefter fandtes død, blev af Fogden over Nørre-Kommerige holdt preliminært Forhør, hvorefter Drabsmændene bleve heftede; ved den videre foranstaltede Obductions-Forretning blev oplyst, at Erik var død af de ham i Hovedet tilføjede voldsomme Slag; endeligen er i Sagens fortsatte Undersøgelse, saavel ved Militair- som Civil-Retten, ved de Skyldiges egen Tilstaaelse og Vidners edelige Forklaring, ovenstaaende Factum bleven bevist.

Ved Højesterets-Dom af 5 Dec. f. A. er Hans Henriksen Onsrud, for begaaet Mord paa Erik Torgersen Støvren, tilsenden, at miste sin Hals, og hans

Hø-

Hoved at sættes paa en Stage, samt at have sin Hovedlod forbrudt m. v.

Bedkommende Krigsret har ligeledes tilpligtet Engelbreth Rasmussen at miste sin Hals med Øre, og hans Hoved at sættes paa en Stage.

Ligesom hverken Cancelliet eller Generalitetet have troet sig besøgede til at indstille disse Domme til Formildelse, saa har Kongen ej heller fundet Grunde nok til at benaade Drabsmandene, men begge de anførte Domme ere af Hs. Majest. stadfæstede.

Blandede Efterretninger.

Da Statens Embeder ustridigen tilhøre Staten selv; saa synes ogsaa Retten til at bestikke Embedsmænd uden al Modsigelse at tilkomme Regjeringen, som Statens Organ. Alligevel have Private, under Lehns-Systemets Opkomst og Fremvæxt, ja endog i dets afsmægtigere Tilstand, forstaaet at faae sig og Efterkommere denne Ret tilstaaet, i Henseende til de gejstlige Embedsmænd, ved de Kirker, som tilhørte dem, og de verdslige Embedsmænd, som forestode Justitsvæsenet paa deres Lehn. Den danske Regjering, om den end ved Magtsprog kunde gjenvinde ovennævnte Rettighed, hvor samme forud var afhændet, har dog heller villet gaae en mildere Vej, meest derved, at den med Hensyn til Raldsrets-Ejernes Anbefaling har besordret saadanne Subjecter, som til Embederne havde de befalede

Egen.

Egenskaber, noget førend de ellers kunde ventet at komme i Betragtning. De Embeder, til hvilke Kaldsrettigheden deels paa saadan Maade, deels ganske uden Godtgjørelse, er gjenvunden til Regjeringen, ere følgende:

1781. Stauning Kirke i Ribe Stift.

1783. Øsløs Kirke i Aalborg Stift.

1785. Draaby Kirke i Aalborg Stift, og Egtved Kirke i Ribe Stift.

1787. Nesen Kirke i Ribe Stift.

1791. Brøndum og Hvidberg Kirker i Viborg Stift, og Thorslef Kirke i Aalborg Stift, samt Virkerettighed til Vestervig-Klosters Virk.

1792. Durup, Tøndering, Hornum, Hyllebek og Flesberg Kirker i Viborg Stift, samt Højen og Jørslef Kirker i Ribe Stift.

1793. Schiern og Bræsten Kirker i Ribe Stift, samt Flye og Bredsted Kirker i Viborg Stift.

1794. Omme, Bording, Nvong og Lyhne Kirker i Ribe Stift; Elling og Tolne i Aalborg Stift, samt Klejstrup Kirke i Viborg Stift.

1795. Virkeret til Gaarboe-Virk i Aalborg Stift, og Kaldsret til Startrup Kirke i samme Stift.

1796. Asp, Ølby og Bindinge Kirker i Ribe Stift; Korup i Fyen; Elsborg, Levring og Åstrup Kirker i Nørhuns Stift; Romdrup og Klarup Kirker i Viborg Stift.

1797.

1797. Hurup Kirke i Aalborg Stift, og Haslef Kirke
i Ribe Stift.

Foruden til ovennævnte har Hs. Majest. erhholdet
Kaldsrettighed til alle Kirker paa Grævfabet Samsø,
Baronierne Nyssensteen og Conradsborg, samt Stam-
husene Constantinsborg og Frisenvold, naar disse God-
ser med derunder liggende Kirker ved Salg komme i nye
Ejeres Hænder; dog have nuværende Ejere af Græv-
fabet Samsø og Baroniet Nyssensteen forbeholdt sig,
endnu ved første Vacance at gjøre Brug af denne Ret-
tighed.

Efter de til Kjøbenhavns Magistrat indkomne Es-
terretninger var, ved det forløbne Aars Udgang, det i
Staden værende Forraad af Korn og Fødevarer m. v.
følgende: hos Grossererne, Rug og Rugmeel, 12,400
Eder., Havre, 500 Eder.; hos Bryggerne, Byg, 11,002
Eder., Malt, 10353 Eder., Brænde, 2,544 Favne,
Steenful, 43 1½ Last; hos Bagerne, som efter Jilde-
branden nu ere 53, Hvede og Hvedemeel, 6,756 Eder.,
Rug og Rugmeel, 11,678 Eder.; Fri-Bagerne, Hvede
og Hvedemeel, 185 Eder.; Rug og Rugmeel, 3 440
Eder.; Brændeviisbrænderne *), Hvede, 16,803 Eder.,
Rug

*) Herunder er tillige indbegrebet Forraadet for de af
dette Laugs Interessenter, som have nedsat sig i Kjø-
benhavn efter 9 Maj 1787, og hvilkes Tal, efter Lau-
gets

Rug, 930 Tdr., Byg, 2,819 Tdr., Malt, 3,577 Tdr., Brænde, 900 Favne, Steenful, 1,173 Læster; Vognmandene, Rug og Rugmeel, 350 Tdr., Havre, 1,400 Tdr.; Hylrefudskene, Havre, 212 Tdr.; Hørframmerne, saltet Sild, 3,897, tør Fiske, 1,852 Skpd.; Salt, 19,182; Spekthøkerne, Byg, Havre- og Boghvede-Gryn, 1,314½ Td.; Ørter, 744 Tdr., Smør, 1,362½ Td., Fiske, 110½ Skpd., Ost, 1,075½ Skpd.; de øvrige Indvaanere, som have angivet, Hvede og Hvedemeel, 1,384½ Tdr., Rug og Rugmeel, 3,356½ Td., Byg, 51 Tdr., Havre, 899 Tdr. Alt dette udgjør tilsammen: Hvede og Hvedemeel, 25,128½ Td.; Rug og Rugmeel, 32,154½ Td.; Byg, 13,872 Tdr.; Malt, 13,930 Tdr.; Havre, 3,011 Tdr.; Byg-, Havre- og Boghvede-Gryn, 1,314½ Td.; Ørter, 744 Tdr.; Smør, 1,362½ Td.; Fiske, 110½ Skpd.; Ost, 1,075½ Skpd.; saltet Sild, 3,897 Tdr.; tør Fiske, 1,852 Skpd.; Salt, 19,182 Tdr.; Brænde, 3,444 Favne; og Steenful, 1,604½ Læst.

Ved Højesterets Aabning paa Rosenborg Slot den 1 Marts næstkommende, bliver, i Følge kongelig Resolution

gets Elbermands Opgivende, er 153, hvilke alle ere forsynede med det ved den kongelige Befaling af foranførte 9 Maj 1787 bestemte Forraad af 15 Tdr. Malt for hvert Hær, som de bruge.

solution af 21 Februar, følgende Sag foretagen: General-Adjutant Gyldensfeldt paa egne og Hustrues Vegne, contra Forpagter Lars Terpager Hagen og Kjøbmand Nasmus Johansen, i hvilken Sag Advocat Rottbøll møder for Citanten og Kammer-Advocat Schønheyder for Indstevnte. Spørgsmaalet i Sagen er, om General-Adjutant Gyldensfeldt og Hustru ber, i en Sag imellem de Indstevnte og Citantens Svigerfader, Grosserer Johansen, aflægge Vidnesbyrd, uagtet deres Slægtskab og Svogerskab med Johansen, samt uagtet de, som under Hovedsagen have interveneret, formene at maatte ansees som Parter. Ved den assagte og paaankede Kjendelse ere Citanten og Hustru tilfundne at aflægge Vidnesbyrd.

Ved kongelig Resolution af 21 Februar ere Etats-Raaderne C. W. Falbe og P. Wormschjold udnævnte til, at indtræde i Højesteret, som extraordinaire Assessorer, paa den Dag Retten aabnes.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Næs Sognes kald i Hallingdalen under Aggershuus Stift, 400 Rdlr., hvoraf svares til den residerende Capellan, som skal ansættes ved Kaldet, 200 Rdlr., indtil den beneficerede Gaard, Præstegaarden, bliver børselødig, da samme Kal udlægges til Bolig for bemældte Capellan, og han

der.

derester ikkun nyde 180 Rdlr. af Sognepræsten. Det residerende Capellanie til bemældte Næs, 200 Rdlr., paa foransførte Maade.

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 21 Febr. er Sognepræsten paa Femø, Mag. M. Sommer, udnævnt til Sognepræst i Sorø. Sognepræsten til Haarslev og Tingjellinge i Sjælland Dr. Theol. M. Schyths ligesledes til resid. Capellan i Callundborg, og i hans Sted ansat den resid. Capellan i Ringsted, M. Brorson, samt Missionairen L. Lund til resid. Capellan i Ringsted. Den 23 Febr. er Sognepræsten for Øster- og Vester-Egede Menigheder, C. A. Flemmer, confirmeret til Sognepræst for Udsøe og Braaby Menigheder, og Cand. Theol. H. C. Flemmer confirmeret til Sognepræst for Øster- og Vester-Egede Menigheder.

Under Generalitetet: Den 16 d. M. er Fændrik v. Krogh ved det første trondhjemske Infanterie-Regiment benaadet med Sec. Lieutenants Character; Fændrik á la suite v. Ager ved det andet aggershusiske Infanterie-Regiment udnævnt til virkelig Fændrik; Stud. Jur. S. H. E. Hennings befikket til Auditeur.

Under Rentekammeret: Den 21 d. M. er Fogden over Andersøens Fogderi i Trondhjems Amt, K. A. Sommer, udnævnt til Foged for Hurum, Røgen, Eger, Pier og Bodskeruds Fogderi under Bodskerud

skerub Amt istredesfor den, efter Ansøgning, i Naade og med aarlig Pension entledigede Foged H. A. Widders, og Coplisten i det trondhjemske Renteskriver-Contoir, L. Borchsenius udnævnt til Foged over Jundersøens Fogderi.

Under General-Toldkammeret: Den 14 d. M. er Volontair J. J. From udnævnt til Copist i det sjællandske og laalandske Told Contoir, og da under s. D. Controleuren ved Maltmøllerne i Kjøbenhavn, S. Themstrup i Naade, og med aarlig Pension, er entlediget, saa er Port-Controleur J. Wellferdt udnævnt til tredje Controleur, og H. Koføed til Extra-Consumptionsfriver ved bemældte Maltmøller.

Under Oeconomie og Commerce Collegium: I Betragtning af de Tjenester, som Georg Zoega har vist de danske Rejsende, medens de, for at dyrke Videnskaberne, have opholdt sig i Rom, har det behaget Hs. Majest. under 10 Febr. at udnævne bemeldte Zoega til sin Agent i Rom og Consul i de pavelige Stater, samt forundt ham aarlig Gage af 300 Rdlr., under den Forpligtelse, at han, foruden de commerciale og politiske Anliggender, som overdrages ham, tillige haver til det kongelige Videnskabernes Selskab at indsende videnskabelige Udarbejdelser i de Fag af Litteraturen, han især har dyrket.

Trykfeil.

Mr. 7 S. 98, L. 23 helbrede, læs: helbredebe,
S. 102, L. 7 forskrive Uld, læs: for-
skrive fremmed Uld.